

Historisk tilbakeblikk på jordmorfaget

Nå i februar er det fem år siden vi feiret at det var 200 år siden jordmorutdanningen ble etablert i Norge og det passer med et historisk tilbakeblikk på jordmorfaget. Ordet «jordmor» har vært brukt i Norge i over 500 år. De første profesjonelle jordmødrene vi kjenner til, gikk i lære hos en annen jordmor for å utdanne seg i faget. Seiere tok kirka over, og etter reformasjonen (på midten av 1500-tallet) var det prestene som lærte opp jordmødre og hadde kontroll over dem. Det ble regnet som spesielt viktig at jordmødre kunne utføre nøddåp. I løpet av opplysningstiden (16-1700-tallet) gikk jordmorfaget fra å sortere under religion til medisin, og det ble en legeoppgave å utdanne jordmødre, og ha oppsyn med utøvelsen av jordmorfaget.

På 1700-tallet var både mødre- og barsedødeligheten høy i kongeriket Danmark-Norge (fra 1536 til 1814 var Danmark og Norge ett kongerike). Staten hadde behov for arbeidere og soldater, og for kvinner til å føde og oppdra barn. For over tre hundre år siden, kom «Jordemoderforordningen af 1714» Det er det første systematiske arbeidet som gjør rede for krav til utdanning og praksis for jordmødre. Forordninga skulle sikre at jordmødrene var godt kvalifisert, og skulle sikre at alle kvinner fikk kvalifisert hjelp under fødselen. Blant annet står det tydelig i forordninga at alle kvinner hadde rett til å bli behandlet vennlig og respektfullt, og at fattige kvinner hadde samme rett som de som var rike. At det ble innført et regulert jordmorvesen, regnes som en av forløperne til den moderne velferdsstaten.

I 1787 ble det opprettet en jordmorskole i København. Fram til 1818 ble 65 norske jordmødre utdannet i Danmark. Fra begynnelsen av 1800-tallet fikk vi en økende regulering av fødselsomsorgen. I 1810 ble Jordmorloven vedtatt. Den innebar at hele landet ble delt inn i jordmordistrikter, og det skulle være ei utdanna jordmor i hvert distrikt. Jordmødrene hadde plikt til å hjelpe alle kvinner, og de som ikke kunne betale, skulle få gratis hjelp.

I 1818 ble det opprettet jordmorutdanning ved Fødselsstiftelsen i Christiania. Dette var viktig for kvaliteten av fødselsomsorgen, og det er også en viktig milepæl i norsk kvinnehistorie. Det var den første utdanninga for kvinner, og jordmødre var de første kvinner som var statlig ansatte. Først 50 år seinere, i 1868, kom den første sykepleierskolen i Norge. Og først i 1884, 66 år etter at jordmorutdanninga var etablert i Norge, fikk kvinner rett til å studere ved universitetet.

Jordmorutdanninga var lenge en ettårig utdanning, og både jordmødre og andre krevde at den måtte forbedres. I 1939 ble det nedsatte Helsedirektøren og Sosialdepartementet en jordmorundervisningskomite som skulle komme med forslag om lengre utdanning for jordmødre. På grunn av andre verdenskrig, tok arbeidet lang tid, og i 1946 ble det lagt fram forslag til to utdanningsmodeller, en direkte utdanning og en som forutsatte sykepleierutdanning. Den norske jordmorforening, som ble stiftet i 1908, ønsket en direkte jordmorutdanning, men slik ble det ikke. Fra 1952 har autorisasjon som sykepleier vært opptakskrav ved jordmorutdanningene i Norge. Selv om dagens jordmødre også er utdanna sykepleiere, er jordmorfaget et eget og selvstendig fag og ikke en videreutdanning i sykepleie. Faget har egen autorisasjon og egne etiske retningslinjer. I Europa har litt over halvparten av landene direkte jordmorutdanning, mens resten av landene har krav om sykepleierutdanning først. I dag er det seks jordmorutdanninger i Norge og alle er på masternivå.

Du kan lese om jordmorhistorie i Aud Farstads flotte bok *På liv og død, distriktsjordmødrenes historie*. Denne boken har vi fått av Aud for å dele ut til 300 jordmorstudenter og vi gleder oss til å overrekke boken når vi møter studentene.

Den norske jordmorforenings lange og tradisjonsrike historie kan dere lese mer om [her](#).

Ellen Blix, medlem av Faglig etisk utvalg

Lena Henriksen, politisk leder